

แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Development Guidelines of Solid Waste Management in Local Government

¹กิตติญาณต์ ดวงภักดีรัมย์ และ ²ภักดี โพธิ์สิงห์

¹ Kitiyakant Dongpakdeeram and ²Phakdee Phosing

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

D.P.A. (Public Administration), Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

¹E-mail: rattankik155@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2402-1298>

²E-mail: elip_ana@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1596-9653>

Received 22/12/2022

Revised 25/12/2022

Accepted 25/12/2022

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในภาพรวมของประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่จริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังถือเป็นปัญหาที่หลายฝ่ายต้องร่วมกันจัดการอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่ดำเนินการยังไม่ถูกต้อง ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยจำเป็นต้องลดปริมาณขยะมูลฝอยและรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรลำดับความสำคัญของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และควรมีการดำเนินการ ดังนี้ (1) การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ได้แก่ การนำกลับมาใช้ใหม่ การงด/การลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้และการบริโภคสิ่งของบางชนิด การนำทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ ฯลฯ (2) การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การลดปริมาณขยะมูลฝอย การรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม การจัดระบบการรีไซเคิล การจัดระบบการขนส่งและระบบกำจัดแบบผสมผสาน ฯลฯ (3) การลดการเกิดขยะมูลฝอย ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการลดปริมาณขยะมูลฝอย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะขยะมูลฝอยระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเร่งรัดให้ท้องถิ่นจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การออกนโยบายและมาตรการตลอดจนแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของท้องถิ่น การสร้างโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยให้ได้มาตรฐาน ฯลฯ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน; ขยะมูลฝอยชุมชน; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The overall management of municipal solid waste in Thailand still has a real problem, especially the situation of the amount of municipal solid waste of local administrative organizations is still a problem that many parties must urgently deal with. In this regard, many local administrative organizations have a place to eliminate waste, community that is still incorrect. Problems caused by waste management need to reduce waste and campaign to allow people to participate in management. Therefore, local government organizations should prioritize community solid waste management and should take the following actions: (1) Raising awareness about solid waste, including recycling, abstaining/reducing or avoiding the use and consumption of certain items, the use of resources and products to recycle resources to reuse. (2) Solid waste management operations, including reducing the amount of solid waste, campaign for public participation, organizing a recycling system, organizing a transport system and a combined disposal system. (3) Reducing the generation of solid waste, including promotion and support to reduce the amount of solid waste. Creation of a network of cooperation in organizing solid waste public services between local government organizations. Accelerate the locality to prepare solid waste management plans, both short-term and long-term. Issuing policies and measures, as well as local solid waste and sewage management guidelines. Construction of solid waste disposal plants to meet standards.

Keywords: Community Solid Waste Management; Community Solid Waste; Local Government Organization

บทนำ

กระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจโดยเน้นความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 281 กำหนดให้รัฐต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการบริการประชาชนโดยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในพื้นที่ และในมาตรา 283 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแล และจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหาร การบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ได้ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระและ

ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ บริการสาธารณะต่างๆ เช่น การจัดหาและบำรุงรักษาทางน้ำและที่ดิน รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ป้องกันและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และดำเนินการบทบาทอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลและกฎหมายรายได้ท้องถิ่น (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นระดับล่างสุดที่มีพื้นที่รับผิดชอบให้บริการประชาชนในท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งการบริหารงานดังกล่าวจะสำเร็จได้ด้วยดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการบริหารงบประมาณ เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551)

อีกทั้งระเบียบการเงินการคลังที่ออกโดยรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัดสินใจดำเนินกิจกรรมได้โดยอิสระจึงทำให้ศักยภาพด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่พัฒนาเท่าที่ควร (กรมควบคุมมลพิษ, 2550) หัวใจสำคัญประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 คือกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมีสิทธิมีเสียงในการปกครองตนเองเพื่อให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่จะอบรมประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจกลไกและกระบวนการทางการเมือง ประชาธิปไตยและให้มืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถแบ่งเบาภาระงานของราชการส่วนกลางและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง โดยหลักการการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญนั้นคือ หลักการกระจายอำนาจการปกครองเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ หน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ได้ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ บริการสาธารณะต่างๆ เช่น การจัดหาและบำรุงรักษาทางน้ำและที่ดิน รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ป้องกันและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และดำเนินการหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลและกฎหมายรายได้ท้องถิ่น (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นระดับล่างสุดที่มีพื้นที่รับผิดชอบให้บริการประชาชนในท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งการบริหารงานดังกล่าวจะสำเร็จได้ด้วยดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการบริหารงบประมาณ เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551) นอกจากนี้บรรดาระเบียบ กฎหมายด้านการเงิน การคลัง ที่ออกโดย

รัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยส่วนมากจะไม่เกื้อกูลหรือเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ จึงเป็นสาเหตุให้ศักยภาพด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่พัฒนาเท่าที่ควร (กรมควบคุมมลพิษ, 2550) หัวใจสำคัญประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 คือ กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมีสิทธิมีเสียงในการปกครองตนเองเพื่อให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่จะอบรมประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจโลกและกระบวนการทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแบ่งเบาภารกิจของราชการส่วนกลางและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างอิสระภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด (ชัยพงษ์ สำเนียง, 2556)

นอกจากนี้ปี 2563 พบว่ามีปริมาณขยะพลาสติกเกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ประมาณ 6,300 ตัน/วัน (เพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 15) จากในช่วงสถานการณ์ปกติมีขยะพลาสติกประมาณ 5,500 ตัน/วัน โดยที่ผ่านมามีการดำเนินโครงการ “Everyday Say No To Plastic Bags” ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 การประกาศมาตรการงดให้ถุงพลาสติกในห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ ซึ่งมีภาคีเครือข่ายห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อกว่า 90 ราย เข้าร่วมโครงการ และการลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับ Platform ของผู้ให้บริการส่งอาหาร อาทิ Grab Food, Line Man, Wongnai, Gojek, Food Panda, Lalamove และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวจากการบริการส่งอาหาร เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2563 ช่วยส่งเสริมให้ลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง (บ้านเรือน) (กรมควบคุมมลพิษ. 2563)

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในรูปแบบต่างๆ เช่น ส่งเสริมการคัดแยกขยะเนื่องจากการคัดแยกขยะ บางส่วนสามารถใช้ซ้ำได้ ในที่สุดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดก็ลดลง ขยะเป็นปัญหาสำคัญของครัวเรือน ชุมชน และประเทศ ซึ่งผู้คนมองว่าขยะเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการและสามารถกำจัดได้อยู่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะอย่างถูกต้อง สุขภาพ ระบบการจัดการขยะมูลฝอยเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยโดยการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ คือการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อนที่จะกลายเป็นขยะ การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในแต่ละท้องที่ได้มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการขยะ

มูลฝอย มีการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบวิธีการศึกษา

บทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะโดยมุ่งเน้นในหลักการผลสัมฤทธิ์ของการจัดบริการ ผู้เขียนทำการศึกษาระเบียบวิธีการเขียนบทความจากการรวบรวมการเขียนเริ่มจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomena) (สัญญา เคนาภูมิ, 2557ก : 49-51) เป็นการเบื้องต้นของการพัฒนาขอบเขตกรอบแนวคิดการนำเสนอของบทความ จากนั้นผู้เขียนได้ทำการพัฒนาประเด็นการนำเสนอด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากศึกษาระเบียบวิธีการคิดเชิงเหตุผล (สัญญา เคนาภูมิ, 2557ข : 1-19) การลงพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการศึกษานำร่อง (Pilot study) ซึ่งเป็นการพัฒนารอบแนวคิดจากทฤษฎีฐานราก (สัญญา เคนาภูมิ, 2558ค) ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการทบทวนวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนประเด็นการนำเสนอทางวิชาการ (สัญญา เคนาภูมิ, 2557ง) และทำการตรวจสอบกรอบแนวคิดการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย (สัญญา เคนาภูมิ, 2556 : 169-185) ดังนั้นแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยจึงมีหลักการดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์

1. การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย มีดังนี้ การดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ (1) ต้นน้ำ คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยและมีการคัดแยกขยะมูลฝอยตามครัวเรือน สถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะและสถานประกอบการ (2) กลางน้ำ คือ ระยะจัดเก็บ/ขนถ่ายที่มีประสิทธิภาพ และ (3) ปลายน้ำ คือ ขั้นตอนการจัดการของเสียที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์และมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะมูลฝอยตามแนวทางพระราชบัญญัติปี(พ.ศ.2562-2563) เป็นแผนปฏิบัติการระยะสั้น จึงเน้นเฉพาะ 2 ระยะแรก ได้แก่ (1) ต้นน้ำ คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยและส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทางตามแนวคิด 3Rs เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายโดยส่งเสริมกลไกการคัดแยกและรีไซเคิลขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย เพื่อใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าที่ต้นทาง และ (2) ระยะกลางคือการจัดระบบรวบรวม/ขนส่งให้มีประสิทธิภาพ

เพียงพอและสอดคล้องกับสถานการณ์ขยะมูลฝอยในพื้นที่เพื่อนำไปสู่การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ
ในขั้นสุดท้ายต่อไปในอนาคต

สำหรับแนวคิดพื้นฐานการดำเนินการจัดการขยะโดยใช้หลักการ 3 Rs ได้แก่ Reduce ลด (คิดก่อนใช้) Reuse ใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) และ Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) การจัดการขยะมูลฝอยทั้ง 3 ระยะ ได้แก่ ต้นทางกลางทาง และปลายทาง ประกอบด้วย (1) มาตรการลดและคัดแยกที่แหล่งกำเนิด คือ สนับสนุนและขยายผลการจัดการขยะมูลฝอย ตั้งแต่บ้านเรือน สถานศึกษา สถานธุรกิจ รวมถึงสถานบริการต่างๆ ทั้งในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว (2) มาตรการเพิ่มศักยภาพการเก็บขน คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจังหวัดได้จัดระบบจัดเก็บและขนส่งขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ เพื่อไปกำจัดต่อไป และ (3) มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการ คือสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนตั้งแต่ระดับเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ลดการเกิดขยะมูลฝอย ใช้ซ้ำและนำกลับมาใช้ใหม่ การคัดแยกขยะ

การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อเสนอดังนี้ (ภักดี กัลยาณมิตร1 และ วชิรวัชร งามละม่อม. 2561: 184)

1. งด - เลิก (Avoid) คือ การงดหรือหลีกเลี่ยงการใช้และการบริโภค ที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคโดยตรง เป็นอันตรายต่อผู้อื่น และเป็นอันตรายต่อระบบนิเวศ

2. ลด (Reduce) คือ การลดปริมาณการใช้และการบริโภคบางชนิด เมื่อไม่สามารถงดหรือหลีกเลี่ยงได้ เพื่อชะลอการร่อยหรอของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และยืดอายุการใช้งาน อันได้แก่ ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป

3. ใช้แล้วใช้อีก (Reuse) เป็นวิธีนำทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ต่างๆ กลับมาใช้ใหม่ในลักษณะเดิม ไม่มีการแปรรูปหรือดัดแปลงด้วยการหลอม บด แยกใดๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียพลังงานที่ต้องใช้ในกระบวนการผลิตให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ เหล่านั้น รวมทั้งพลังงานและทรัพยากรที่ต้องใช้ในกระบวนการจัดจำหน่ายทุกขั้นตอน ก่อนถึงมือผู้บริโภค

4. การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการหมุนเวียนทรัพยากร กลับมาใช้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการหลอมละลาย บด อัด ทั้งนี้เพื่อลดการขุดค้น ทรัพยากรมาใช้ ลดปริมาณของเสียที่จะถ่ายทอดสู่สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดสมัยใหม่ 5 ขั้นตอน คือ

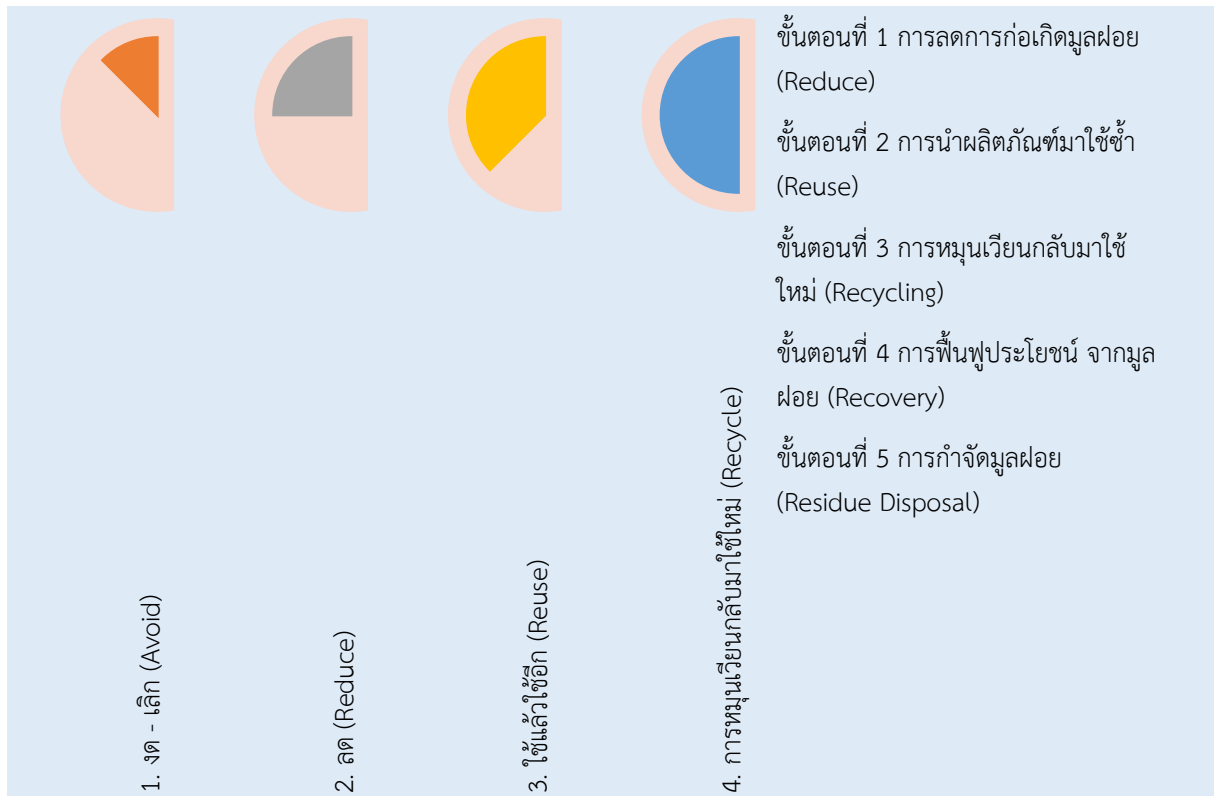
ขั้นตอนที่ 1 การลดการก่อเกิดมูลฝอย (Reduce) หรือการลดมูลฝอยจาก แหล่งที่เกิด (Reduce at Source)

ขั้นตอนที่ 2 การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ (Reuse)

ขั้นตอนที่ 3 การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycling)

ขั้นตอนที่ 4 การฟื้นฟูประโยชน์ จากมูลฝอย (Recovery)

ขั้นตอนที่ 5 การกำจัดมูลฝอย (Residue Disposal)

แผนภาพที่ 1 การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. มาตรการในการแก้ไขปัญหาทางด้านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ (ภักดี กัลยาณมิตร¹ และ วชิรวัชร งามละม่อม. 2561: 184-189)

2.1 การจัดทำแผนหลักในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และแผนการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับชาติ และมีการกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์การปฏิบัติ ในการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ตั้งแต่ระบบการเก็บขน การขนส่ง และกำจัด เพื่อใช้ เป็นแนวทางปฏิบัติ

2.2 การกำหนดประเภทของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ผลิตต้องนำกลับคืน เพื่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย พร้อมทั้งมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสภาพ ปัญหาจากการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนและแหล่งกำเนิดต่างๆ อย่างต่อเนื่องใน แต่ละชุมชน และท้องถิ่นควรมีการจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับใช้กำจัดขยะมูลฝอยในระยะยาว

2.3) จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเปรียบเทียบหรือปรับให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา และมีการกำหนดองค์กรและหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแลการจัดการขยะมูลฝอยของ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

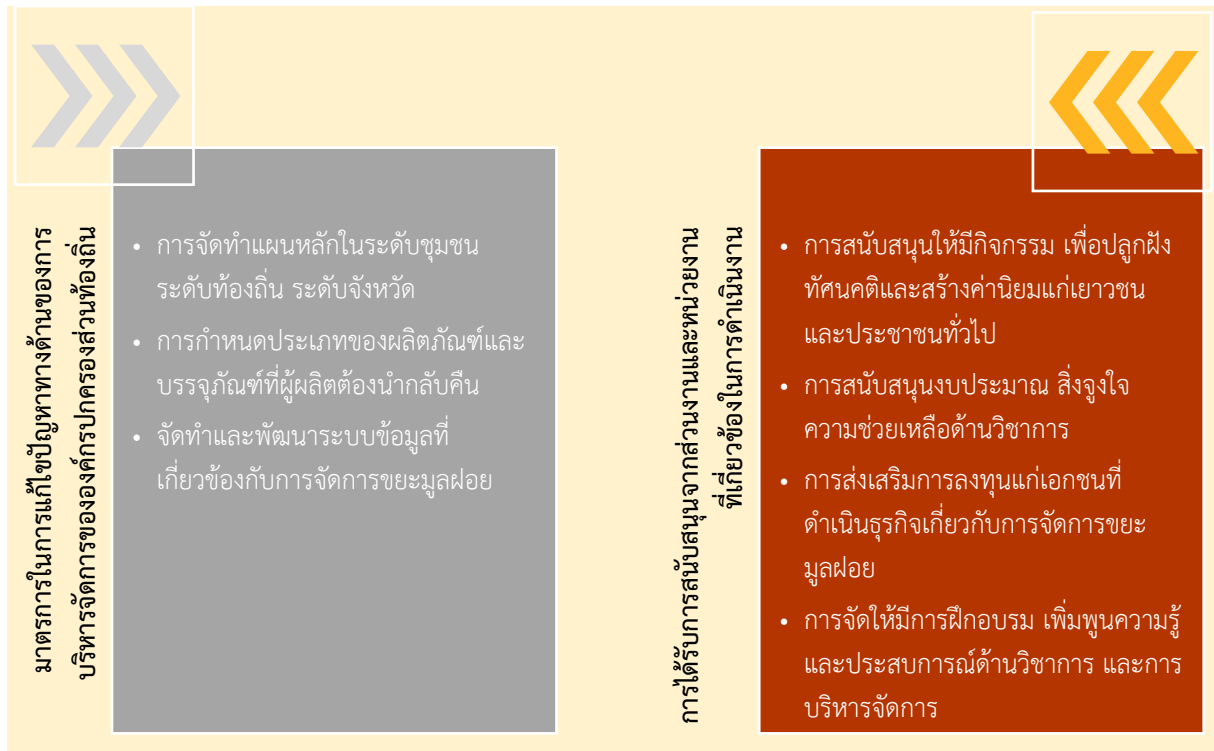
3. การได้รับการสนับสนุนจากส่วนงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ (ภักดี กัลยาณมิตร¹ และ วชิรวัชร งามละม่อม. 2561: 184-189)

3.1 การสนับสนุนให้มีกิจกรรม เพื่อปลูกฝังทัศนคติและสร้างค่านิยมแก่เยาวชน และประชาชนทั่วไปในการรักษาความสะอาดของชุมชน บ้านเมือง และสังคมในการ จัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง รู้จักการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดของชุมชน ซึ่งได้แก่ ที่พักอาศัย สถานประกอบการ สถาบันต่างๆ และโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อนำกลับมา ใช้ประโยชน์ โดยอาศัยกลยุทธ์ของการคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทต่างๆ ซึ่งจะ ต้องสอดคล้องกับวิธีการเก็บรวบรวมและขนส่ง รวมทั้งวิธีการจัดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.2 การสนับสนุนงบประมาณ สิ่งจูงใจ ความช่วยเหลือด้านวิชาการ รวมทั้ง อำนาจความสะดวกต่างๆ แก่เอกชนที่เข้ามาดำเนินธุรกิจด้านขยะมูลฝอย หรือองค์กร สาธารณประโยชน์ที่ทำงานช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย เช่น การสร้างแรง จูงใจทางเศรษฐกิจ การปรับปรุงราคาสินค้าให้สอดคล้องกับราคาต้นทุนจริงทางสิ่งแวดล้อม และการปรับโครงสร้างของการเก็บภาษีสินค้าที่ก่อให้เกิดมลพิษ เป็นต้น

3.3 การส่งเสริมการลงทุนแก่เอกชนที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอย รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ โดยไม่ก่อให้เกิด ปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ประสานข้อมูลการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์

3.4 การจัดให้มีการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ด้านวิชาการ และการบริหารจัดการแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ขยะมูลฝอย และสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อนำมา ใช้แก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย

แผนภาพที่ 2 แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทสรุป

ขยะมูลฝอยถือว่าเป็นปัญหาสำคัญของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไข หน่วยราชการส่วนท้องถิ่นลงทุนและบริหารกิจการเอง ซึ่งท้องถิ่นสามารถ ดำเนินการเข้าร่วมกับท้องถิ่นอื่นๆ ก็ได้ เช่น เทศบาลที่อยู่ใกล้อาจจะลงทุนก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะรวมเพื่อใช้ร่วมกันได้ ท้องถิ่นอาจลงทุนและให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถทำได้โดยการ การว่าจ้าง การสัมปทาน การอนุญาตให้เอกชนลงทุนและบริหารกิจการเอง ท้องถิ่นและเอกชนร่วมลงทุนและบริหารกิจการ การลงทุนก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ การปรับปรุงและฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมที่มีการ ดำเนินการที่ไม่ถูกสุขลักษณะ การจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย การใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2550). *คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมขนส่งและกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2563). *สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2563*. [Online] https://www.pcd.go.th/pcd_news/11873 [15 มิถุนายน 2565]

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). *คู่มือความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

ชัยพงษ์ สำเนียง. (2556). *รัฐธรรมนูญกับการกระจายอำนาจ*. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภักดิ์ กัลยาณมิตร และ วชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 5 (1), 172-193.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.

สัญญา เคนาภูมิ. (2556). การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสำรวจทางรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 3(2), 169-185.

สัญญา เคนาภูมิ. (2557ก). ปรัชญาการวิจัย : ปริมาณ : คุณภาพ. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏกาฬสินธุ์*, 3(2), 49-51.

สัญญา เคนาภูมิ. (2557ข). การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการคิดเชิงเหตุผล. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*, 16(1), 1-19.

สัญญา เคนาภูมิ. (2557ค). การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยวิธีการจัดการความรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 5(2), 13-32.

สัญญา เคนาภูมิ. (2557ง). การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์จากการทบทวนวรรณกรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(1), 1-24.